

**НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ**

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКО-ПРАВОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ ІМЕНІ В. К. МАМУТОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ
НАУК УКРАЇНИ»**

**ДОНЕЦЬКИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР
НАН УКРАЇНИ ТА МОН УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
НДІ ПЗІР НАПрН УКРАЇНИ**

за матеріалами

Науково-практичної конференції
(м. Харків, 15 листопада 2024 року)

**ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ**

Електронне наукове видання

Харків

2024

УДК 346.5:001.895:005.44

Рекомендовано до публікації

*Вченою радою Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України (протокол № 10 від 06 грудня 2024 р.)
і Вченою радою Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» (протокол № 17 від 23 грудня 2024 р.)*

Редакційна колегія:

С. В. Глібка – канд. юрид. наук, директор НДІ ПЗІР НАПрН України;

І. В. Подрез-Ряполова – канд. юрид. наук, завідувач відділу правового забезпечення інноваційної діяльності НДІ ПЗІР НАПрН України.

Рецензенти:

С. В. Серебряк – доктор юрид. наук, старший науковий співробітник сектору проблем реалізації господарського законодавства відділу проблем модернізації господарського права та законодавства ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України»;

С. І. Гречана – канд. екон. наук, доцент, старший науковий співробітник відділу проблем міжрегіонального співробітництва ДУ «ІЕПД імені В.К. Макутова НАН України».

Збірник наукових праць НДІ ПЗІР НАПрН України. Правове забезпечення відновлення інноваційного розвитку економіки в повоєнній Україні: за матеріалами Науково-практичної конференції (м. Харків, 15 листопада 2024 року) / за ред. С. В. Глібка, І. В. Подрез-Ряполової. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024. 271 с. – Електронне наукове видання.

URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2024/11/conf_15.11.2024.pdf

ISBN 978-617-7806-57-7

У збірнику наукових праць представлені доповіді, тези доповідей, наукові повідомлення викладачів, практичних працівників, науковців, що взяли участь у Науково-практичній конференції «Правове забезпечення відновлення інноваційного розвитку економіки в повоєнній Україні». Захід був проведений Науково-дослідним інститутом правового забезпечення інноваційного розвитку Національної академії правових наук України, Радою молодих учених Науково-дослідного інституту правового забезпечення інноваційного розвитку спільно з Державною установою «Інститут економіко-правових досліджень імені В. К. Макутова Національної академії наук України» та Донецьким науковим центром НАН України та МОН України 15 листопада 2024 року з метою обміну практичними і теоретичними напрацюваннями між учасниками щодо правових проблем і викликів інноваційного розвитку національної економіки. Збірник наукових праць є науковим виданням, яке буде цікавим науковцям, аспірантам, докторантам, студентам та всім, хто цікавиться актуальними проблемами правового забезпечення відновлення інноваційного розвитку економіки України.

ISBN 978-617-7806-57-7

© НДІ ПЗІР НАПрН України, 2024

Дерев'янюк Богдан Володимирович

*доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник
відділу господарсько-правових досліджень проблем економічної безпеки,*

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова Національної академії наук України»*

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>

***ПРО ВІДНОВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ
У ПОВОЄННІЙ УКРАЇНІ: ВИКОРИСТАННЯ МОЖЛИВОСТЕЙ
ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ***

У тезах доповіді розглядаються окремі аспекти правового забезпечення діяльності індустріальних парків за чинним Законом України «Про індустріальні парки» та законопроектом до нього. Індустріальні парки надають можливості для здійснення інноваційної діяльності українськими та іноземними суб'єктами господарювання. Зроблено пропозиції, спрямовані на уможливлення участі в інноваційних проектах на територіях індустріальних парків іноземних суб'єктів господарювання без статусу юридичної особи. Також зроблено пропозиції, спрямовані на ознайомлення таких іноземних учасників із правовим господарським порядком в Україні.

Ключові слова: індустріальний парк, суб'єкт господарювання, інноваційна діяльність, інвестиції, повоєнне відновлення.

Derevyanko Bogdan

*Doctor of Law, Professor, Leading Researcher of the Department of Economic
and Legal Studies of Economic Security and Safety Issues,*

*State Organization “V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research
of the National Academy of Sciences of Ukraine”*

ORCID <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>

***ON THE RESTORATION OF THE INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF THE ECONOMY IN POST-WAR UKRAINE:
USE OF OPPORTUNITIES OF INDUSTRIAL PARKS***

Some aspects of the legal support of the activity of industrial parks are considered in the abstracts of the report based on the current Law of Ukraine "On Industrial Parks" and the accompanying draft law. Industrial parks provide opportunities for innovative activity by Ukrainian and foreign economic entities. Proposals have been made aimed at enabling participation in innovative projects in the territories of industrial parks of foreign economic entities without the status of a legal entity. Proposals aimed at familiarizing such foreign participants with the legal and economic order in Ukraine have also been made.

Keywords: industrial park, economic entity, innovative activity, investments, post-war recovery.

За різними даними агресивними воєнними діями проти України російська федерація завдала збитків українській економіці на рівні декількох сотень мільярдів доларів США. Війна триває, і кожен її день збільшує розміри збитків українських суб'єктів господарювання, громадян, держави. Зрозуміло, що раніше чи пізніше економіка у більшій чи меншій мірі буде відновлюватися за рахунок винуватця у розв'язуванні неспровокованої агресивної війни – російської федерації, а також внутрішніх і зовнішніх інвесторів. І тут Україна може отримати шанс замінити знищене і наявне на момент завершення воєнних дій морально і часто фізично застаріле обладнання на сучасне – прогресивне, ергономічне, з високим ступенем коефіцієнту корисної дії. Тобто таке, яке саме є продуктом здійснення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт (НДДКР) і яке, у свою чергу, дозволить здійснювати нові НДДКР. І тоді внутрішні й іноземні інвестори підвищать свій статус до суб'єктів інноваційної діяльності, а відновлення економіки України у бік налагодження технологічно проривних ліній виробництва, спроможних виготовляти принципово нову продукцію, отримає форму інноваційної діяльності або інноваційного відновлення. Як раніше нами вказувалося, «інноваційна діяльність є частиною інвестиційної діяльності і відрізняється від неї (виділяється із неї) окремою прогресивною складовою. Через складність цієї діяльності у порівнянні з простими інвестиціями. Інноваційна діяльність є менш поширеною, проте більш важливою» [1, с. 36]. У межах здійснення інноваційної діяльності закладаються

підвалини для перспективного довготривалого розвитку. Абстрактне моделювання дозволяє порівняти рятівників людини, яка помирає від голоду, як інвестора, який надав цій людині рибу, та суб'єкта інноваційної діяльності, який надав цій людині вудку і навчив її користуватися. Зрозуміло, що держава зацікавлена у залученні будь-яких внутрішніх і зовнішніх ресурсів в умовах війни і в умовах повоєнного відновлення. Проте об'єктивно в отриманні інновацій держава зацікавлена більше. Загалом «держава як і самі суб'єкти господарювання зацікавлена в активізації інноваційної діяльності. Вона не може залишатися осторонь перспективних розробок і проєктів. Держава розробляє свою інноваційну політику і намагається її виконувати» [1, с. 43].

Сучасна інноваційна політика держави серед іншого розраховує на реалізацію багатьох проєктів через використання можливостей, які можуть надати індустріальні парки. В Україні є чинним Закон від 21 червня 2012 року «Про індустріальні парки», яким у пункті 3 статті 1 «Визначення термінів» індустріальний (промисловий) парк названо як «визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, переробки промислових та/або побутових відходів (крім захоронення відходів), альтернативної енергетики, зберігання енергії, а також науково-технічну діяльність, діяльність у сфері інформації і електронних комунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку» [2]. Визначення показує очікування держави у більшій мірі на орієнтацію суб'єктів господарювання у межах індустріальних парків у бік здійснення діяльності із переробки відходів, діяльності у сфері енергетики та інформації й електроніки. Ці види діяльності за сприятливих умов можуть бути проривними та інноваційними. Та, на жаль, такі умови повноцінно не з'явилися. Часові рамки дії названого Закону показують, що з моменту його прийняття 21 червня 2012 року (день першого чвертьфінального матчу «Євро-2012» Чехія-

Португалія, який відбувся у Варшаві. А вже 23 і 24 червня відбулися останні чвертьфінальні матчі Євро-2012 у Донецьку та Києві відповідно) до трагічних подій на майдані у Києві восени 2013 року пройшло трохи менше року. Після цього відповідальні та обережні іноземні інвестори навряд чи мали велике бажання інвестувати в будівництво інноваційних технологій у межах індустріальних парків України. Можливо через слабку зацікавленість з боку іноземних та українських інвесторів в індустріальних парках групою народних депутатів України було подано законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустріальних парків» номер реєстрації 12117 від 14 жовтня 2024 року [3].

Законопроект пропонує ввести у правове поле держави підвид індустріального парку – еко-індустріальний парк, а господарську діяльність у межах індустріального парку пропонує значно розширити через серйозну зміну змісту пункту 4 статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про індустріальні парки». Абзац другий цього пункту називає види господарської діяльності, які не можуть здійснюватися у межах індустріального парку. Відповідно, усі інші види господарської діяльності, прямо не названі у цьому абзаці, можуть пропонуватися ініціаторами створення індустріального парку для здійснення у межах його території, зокрема і з метою реалізації інноваційних завдань. З точки зору останнього важливою виглядає пропозиція пункту 8 статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про індустріальні парки» із визначенням терміну «промисловий симбіоз в межах індустріального парку» через види господарської діяльності, спрямовані на захист навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів і, відповідно, їх здешевлення: «виробництва, виконання і постачання товарів, робіт і послуг, обміну ними; оброблення відходів, утворених на одних виробництвах іншими (крім захоронення відходів); використання побічних продуктів; повторного використання води; комбінованого виробництва електричної та теплової енергії (когенерації); виробництва та використання енергії з відновлюваних джерел енергії та/альтернативних видів палива» [3]. Українські

вчені у сфері фізики, хімії, механіки, теоретичної і практичної енергетики, інженерії та ін. мають вагомі інноваційні досягнення, які через організаційні та фінансові причини (найчастіше) не можуть бути реалізовані в українській промисловості. У роботах, підготовлених ще у 2017 році у співавторстві із фахівцями у сфері електротехніки, вказувалося на наявність проблем та необхідність більш активного застосування засобів регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання, названих у частині другій статті 12 «Засоби державного регулювання господарської діяльності» Господарського кодексу України з метою практичної реалізації інноваційних пропозицій із обліку електроенергії, зменшення її втрат тощо [4; 5]. Законом України «Про індустриальні парки» та законопроектом про внесення змін до нього не заборонено застосування таких засобів державою.

Нормами чинного Закону України «Про індустриальні парки» та запропонованого законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустриальних парків» не заборонено іноземним громадянам та компаніям брати участь у проєктах, що реалізовуватимуться в індустриальних парках. Тому аналіз законопроекту, який здійснювався у межах ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» дозволив надати розробникам пропозиції щодо визначення ініціатором створення індустриального парку (пункт 5 частини першої статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про індустриальні парки» у трактуванні названого вище законопроекту) та керуючої компанії індустриального парку (пункт 6 частини першої статті 1 «Визначення термінів» Закону України «Про індустриальні парки» у трактуванні названого вище законопроекту) не просто юридичної особи, а суб'єкта господарювання у розумінні Господарського кодексу України та Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність», оскільки не заборонено резидентам інших держав виступати ініціаторами та керуючою компанією індустриального парку, а в законодавстві більшості економічно розвинених держав світу термін «юридична особа» уже не застосовується на

позначення суб'єктів права і суб'єктів господарювання або застосовується на позначення однієї із багатьох ознак суб'єкта.

Можна застосувати узагальнюючий термін «суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності у розумінні статті 3 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» [6].

Також пропонується редакція статті 4 Закону України «Про індустриальні парки» має назву «Основні засади створення, облаштування та функціонування індустриальних парків» [3]. Розділ I Господарського кодексу України має назву «Основні засади господарської діяльності». І основні засади господарювання визнано предметом регулювання Господарським кодексом України у його статті 1. Такими можна вважати загальні принципи господарювання, визначені у відповідній статті 6 Господарського кодексу України, яка входить до Розділу I Кодексу [7].

Оскільки серед ініціаторів створення, учасників, керуючих компаній, інших суб'єктів індустриальних парків можуть і повинні бути резиденти інших країн, які можуть не знати особливості правового господарського порядку та особливості здійснення господарської діяльності в Україні, то слід початок першого речення частини першої статті 4 «Основні засади створення, облаштування та функціонування індустриальних парків» викласти у редакції:

«1. Створення, облаштування та функціонування індустриальних парків на території України здійснюються з урахуванням загальних принципів господарювання, визначених статтею 6 Господарського кодексу України, на таких засадах:» (Запропоноване виділено напівжирним кеглем).

Можливо пропозиції народних депутатів України та наші скромні коментарі нарешті дозволять реанімувати законодавство про індустриальні парки і дадуть новий старт їх утворенню і реалізації у їх межах інноваційних завдань держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дерев'янко Б.В. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності: навч. посібник. МВС України, Донецький юридичний інститут. Донецьк: Видавничий дім «Кальміус», 2012. 204 с.
URL: <https://repository.ndippp.gov.ua/handle/765432198/222>.
2. Про індустриальні парки: Закон України від 21 червня 2012 року № 5018-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 22. Ст. 212.
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення функціонування індустриальних парків: проєкт закону України від 14 жовтня 2024 року № 12117. *Офіційний портал Верховної Ради України*.
URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45012>.
4. Diahovchenko I., Volokhin V., Derevyanko B. Prospects of Nanomaterials Use in Current and Voltage Hall Sensors to Improve the Measurements Accuracy and Reduse the External Impacts. *Proceedings of the 2017 IEEE 7-th International Conference on Nanomaterials: Applications and Properties (NAP 2017) (Zatoka, Ukraine. September, 2017)*. Part 3. Sumy: Sumy State University. P. 266-270.
URL: <http://ieeexplore.ieee.org/document/8190239/metrics>.
5. Volokhin V., Diahovchenko I., Derevyanko B. Electric Energy Accounting and Power Quality in Electric Networks with Photovoltaic Power Stations. *2017 IEEE International Young Scientists Forum on Applied Physics and Engineering (YSF 2017) (Lviv, Ukraine. October, 17-20, 2017)*. Lviv. P. 36–39.
URL: <http://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8126588/>.
6. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16 квітня 1991 року № 959-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 29. Ст. 377.
7. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18-22. Ст. 144.

REFERENCES

1. Derevianko, B. V. (2012). *Legal regulation of investment and innovation activities: Textbook*. Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Donetsk Law Institute.

Donetsk: Kalmius Publishing House. 204 p. Retrieved from <https://repository.ndippp.gov.ua/handle/765432198/222> [in Ukrainian]

2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012, June 21). On industrial parks (Law No. 5018-VI). *Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2013, No. 22, Art. 212. [in Ukrainian]

3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024, October 14). Draft Law of Ukraine "On amending certain legislative acts of Ukraine to improve the functioning of industrial parks" (No. 12117). *Official Portal of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/45012> [in Ukrainian]

4. Diahovchenko, I., Volokhin, V., & Derevyanko, B. (2017). Prospects of nanomaterials use in current and voltage Hall sensors to improve the measurements accuracy and reduce the external impacts. *Proceedings of the 2017 IEEE 7-th International Conference on Nanomaterials: Applications and Properties (NAP 2017)* (Zatoka, Ukraine, September 2017). Part 3. Sumy: Sumy State University, 266–270. Retrieved from <http://ieeexplore.ieee.org/document/8190239/metrics>

5. Volokhin, V., Diahovchenko, I., & Derevyanko, B. (2017). Electric energy accounting and power quality in electric networks with photovoltaic power stations. *2017 IEEE International Young Scientists Forum on Applied Physics and Engineering (YSF 2017)* (Lviv, Ukraine, October 17–20, 2017). Lviv, 36–39. Retrieved from <http://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/8126588/>

6. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991, April 16). On foreign economic activity (Law No. 959-XII). *Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 1991, No. 29, Art. 377. [in Ukrainian]

7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2003, January 16). Economic Code of Ukraine (Law No. 436-IV). *Official Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine*, 2003, No. 18–22, Art. 144. [in Ukrainian]